

KOMENTARZ

Szczyt UE–Chiny – protokół rozbieżności

Marcin Przychodniak

Szczyt UE–Chiny, który odbył się 7 grudnia w Pekinie, potwierdził brak perspektyw na zmniejszenie różnic dzielących oba podmioty. Dotyczą one m.in. sprzeciwu UE wobec dostaw z Chin do Rosji produktów podwójnego zastosowania i ograniczeń w dostępie do chińskiego rynku. Brak postępów pokazuje, że organizacja przyszłych spotkań na najwyższym szczeblu powinna być uzależniona od gotowości ChRL do modyfikacji polityki, np. w zakresie wsparcia dla Federacji Rosyjskiej.

W jakich okolicznościach odbył się szczyt?

Było to pierwsze osobiste spotkanie przywódców UE i Chin od 2019 r., a 24. szczyt z kolei od 1998 r. W tym roku przewodnicząca KE Ursula von der Leyen i szef Rady Europejskiej Charles Michel (towarzyszył im wysoki przedstawiciel Unii ds. zagranicznych i bezpieczeństwa Josep Borrell) rozmawiali najpierw z przewodniczącym ChRL Xi Jinpingiem, a następnie z premierem Li Qiangiem. Szczyt odbył się w atmosferze najgorszych relacji dwustronnych od kilku lat, które są efektem m.in. pomocy Chin w omijaniu przez Rosję unijnych sankcji, nieuczciwej polityki gospodarczej ChRL wobec firm z UE, a także eskalacji chińskich działań [wobec Tajwanu](#). W czerwcu br. KE opublikowała [Europejską Strategię Bezpieczeństwa Gospodarczego](#), której celem jest przyśpieszenie procesu zmniejszania zależności państw unijnych od dostaw – przede wszystkim z ChRL – produktów oraz surowców ważnych dla ich bezpieczeństwa i konkurencyjności. We wrześniu rozpoczęła zaś postępowanie antysubsydyjne w sprawie chińskich samochodów elektrycznych. W sierpniu Chiny wprowadziły ograniczenia w eksporcie galu i germanu, minerałów wykorzystywanych np. w branży elektromobilności, a w październiku – grafitu, ważnego surowca m.in. w przemyśle obronnym UE. Przed samym szczytem ChRL podjęła jednak pozytywne działania wobec Unii, w tym zniosła czasowo wizy dla obywateli Niemiec,

Włoch, Hiszpanii, Francji i Holandii oraz anulowała obostrzenia ekonomiczne nałożone na [Litwę](#) w 2021 r.

Co chciała osiągnąć Unia Europejska?

Przewodnicząca KE i szef Rady Europejskiej chcieli uzyskać od przywódców Chin deklarację zatrzymania udziału chińskich firm w omijaniu przez Rosję unijnych sankcji i dostarczaniu jej produktów podwójnego zastosowania. Komisja Europejska planowała uwzględnić wybrane podmioty z ChRL w przygotowywanym 12. pakiecie sankcji, ale na podstawie sugestii Francji i Niemiec miała je z niego usunąć, aby kwestia ta mogła być omówiona na szczycie. Michel potwierdził, że temat podjęto, jednak nie poinformował, czy strona chińska przystała na unijne postulaty. Michel i von der Leyen wskazywali na możliwość wspólnego zaangażowania UE i Chin w zakończenie konfliktu na Bliskim Wschodzie, także w kontekście popierania rozwiązania dwupaństwowego oraz udzielania wsparcia humanitarnego. Potwierdzili (podobnie jak [Joe Biden](#) na listopadowym spotkaniu z Xi) brak zgody na jednostronną zmianę sytuacji w Cieśninie Tajwańskiej. Przywódcy unijni chcieli też zwiększyć dostęp do chińskiego rynku, co sprzyjałoby zmniejszeniu deficytu handlowego po stronie UE (wynoszącego ok. 400 mld euro), a także poprawie warunków funkcjonowania firm zagranicznych w ChRL. Nie uzyskali jednak konkretnej odpowiedzi. Zadeklarowali także (co znalazło się również w chińskim oświadczeniu po szczycie) współpracę z Chinami w zakresie

KOMENTARZ PISM

klimatu, w tym handlu emisjami, a także regulacji sztucznej inteligencji, co jest w interesie obu stron. Odbyła się również sesja dialogu do spraw praw człowieka, którego wznowienie uzgodniono podczas wizyty Michela w grudniu 2022 r.

Co uzyskały Chiny?

Dla władz chińskich najważniejsza była sposobność do publicznego podkreślenia współpracy gospodarczej jako podstawy relacji z UE, a nie różnic w kontekście wojny na Ukrainie czy sytuacji w Cieśninie Tajwańskiej. Chciały też zmniejszyć ograniczenia w działaniu chińskich podmiotów na unijnym rynku i spowolnić wprowadzanie przez Unię kolejnych [restrykcji](#), jednak bez powodzenia. Choć ChRL uznaje działania Unii Europejskiej za wynik antychińskiej polityki USA, w oświadczeniu po szczycie chińskie MSZ wskazuje na pozytywne elementy, w tym synergię [Pasa i Szlaku](#) i unijnego projektu [Global Gateway](#). Określa także Unię (obok m.in. ChRL) mianem jednego z głównych podmiotów w tworzącym się wielobiegunowym łańdże międzynarodowym. Prezentując pozytywne podejście do UE, władze chińskie chciały wesprzeć narrację o gotowości ChRL do stabilizacji sytuacji międzynarodowej, np. rozwiązania konfliktu [izraelsko-palestyńskiego](#), co było skierowane głównie do państw rozwijających się.

Jak szczyt wpłynie na relacje chińsko-unijne?

Szczyt podkreślił różnice w podejściu ChRL i UE do kwestii dwustronnych oraz spraw międzynarodowych, o czym świadczy np. nieogłoszenie wspólnego oświadczenia po

spotkaniach. Brak konkretnych efektów podaje w wątpliwość sens organizacji kolejnych szczytów. Obecny pokazał niemożność uzyskania przez stronę unijną kompromisu po stronie ChRL, a wysoka ranga spotkania pozwoliła Chinom wzmocnić korzystną dla siebie narrację. Unia będzie kontynuowała proces zmniejszania zależności od Chin w strategicznych obszarach (*derisiking*). Zakres tych działań może być jednak hamowany przez państwa członkowskie, które obawiają się ekonomicznych skutków chińskiej reakcji (np. Niemcy, Hiszpania) lub sprzyjają ChRL (Węgry). KE spróbuje nadal wykorzystywać potencjał unijnego rynku, a także chińskie potrzeby inwestycyjne do zwiększenia dostępu do rynku ChRL. Elementem takich działań będzie też nakładanie restrykcji i wszczynanie postępowań w odniesieniu do chińskich produktów na unijnym rynku ze względu np. na stosowane przez ChRL subsydia. Komisja, chcąc zrealizować swoje zapowiedzi i nie mając jasności co do polityki UE po wyborach do PE w czerwcu 2024 r., będzie w ostatnich miesiącach swojej kadencji coraz częściej reagować nie tylko na chińskie zagrożenia dla bezpieczeństwa ekonomicznego UE, ale także militarne, m.in. w postaci chińskiego wsparcia dla rosyjskiego przemysłu zbrojeniowego. Może to oznaczać włączenie firm z ChRL do kolejnego pakietu sankcji UE przeciw Rosji. Należy się też spodziewać wzmocnienia współpracy Unii z partnerami w Azji, w tym z Tajwanem, w zakresie m.in. zwalczania zagrożeń hybrydowych ze strony ChRL. Jedynym obszarem możliwej współpracy UE z Chinami jest ograniczanie zmian klimatycznych, choć i w tym wypadku istnieją wątpliwości co do [intencji ChRL](#).